

Europos erdvinio planavimo stebėsenos tinklo

(EEPST, angliškas sutrumpinimas ESPON)

projektų apžvalga

E. Staniūnas, VGTU

Eerdvinės plėtros stebėsenos tinklo 2013 (EPST - *ESPON* 2013) misija yra padėti teritorinės sanglaudos ir harmoningo Europos teritorijos politikos vystymuisi, vykdant šiuos uždavinius:

(1) Teikiant informaciją palyginimui, faktus, teritorinės dinamikos analizę ir scenarijus

(2) Atskleisti Europos konkurencingumą, kooperaciją ir raidos darną stiprinančius regionų teritorinio vystymosi resursus ir galimybes.

the mission of the ESPON 2013 programme is to support policy development in relation to the aim of territorial cohesion and a harmonious development of the European territory by:

(1) providing comparable information, evidence, analyses and scenarios on territorial dynamics and

(2) revealing territorial capital and potentials for development of regions and larger territories contributing to European competitiveness, territorial cooperation and a sustainable and balanced development”

Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo 2013 programa:

Prioritetai ir projektai:

1. Taikomieji tyrimai įvairiomis Europos teritorinės dinamikos temomis. Šie tyrimai padeda įvertinti atskirų regionų bei miestų stiprybes ir silpnybes Europiniame kontekste.

2. Tiksliniai tyrimai, vykdomi kartu su suinteresuotomis šalimis. Jos nurodo, kas joms aktualu – EPST (*ESPON*) suformuoja ekspertų komandą, kuri atlieka tyrimą. Suinteresuotos šalys naudojasi tyrimų rezultatais, formuodamos savo politiką.

3. (Bendrosios – E.S.) mokslinės platformos vystymas. Tam, visų pirma, tarnauja EPST (*ESPON*) Duomenų bazės projektas ir kiti darbai, susiję su teritoriniais indikatoriais, stebėseną, taip pat kitais analizės instrumentais, susijusiais su teritorine analize, tipologija, modeliavimu, statistinių duomenų atnaujinimu.

4. EPST (*ESPON*) rezultatų kapitalizacija - vertimas praktiniu turtu. Tai – publikacijos, seminarai ir pan.

5. Techninis asistavimas, analitinė parama, komunikacija.

EPST (ESPON) projektų apžvalga

EEPST (*ESPON*) projektai detaliau

Projects of ESPON 2013

E. Staniūnas, VGTU

• **Kryptis 1 – Taikomieji tyrimai**

- 1 **Attractiveness: ATTREG** - Attractiveness of European Regions and Cities for Residents and Visitors
- 2 **Cities: FOCI** -Future Orientation for Cities
- 3 **Climate Change: ESPON Climate** - Climate Change and Territorial Effects on Regions and Local Economies in Europe
- 4 **Demography: DEMIFER** - Demographic and Migratory Flows Affecting European Regions and Cities
- 5 **Energy: ReRisk** - Regions at Risk of Energy Poverty
- 6 **EU Directives: ARTS** - Assessment of Regional and Territorial Sensitivity
- 7 **EU 2020 Strategy: SIESTA** - Spatial indicators for a Europe 2020 Strategy Territorial Analysis
- 8 **Globalisation: TIGER** - Territorial Impact of Globalization for Europe and its Regions
- 9 **Governance: TANGO** - Territorial Approaches for New Governance
- 10 **Green Economy: GREECO** - Regional Potential for a Greener Economy
- 11 **Growth Poles: SGPTD** - Secondary growth poles in territorial development
- 12 **Innovation: KIT** - Knowledge, Innovation, Territory
- 13 **Land use: EU-LUPA** - European Patterns of Land Use
- 14 **Neighbour Regions: ITAN** - European Neighbour Regions
- 15 **Poverty and exclusion: TIPSE** - Territorial Dimension of Poverty and Social Exclusion in Europe
- 16 **Rural areas: EDORA** - European Development Opportunities in Rural Areas
- 17 **Scenarios: ET2050** - Territorial Scenarios and Visions for Europe
- 18 **Seas: ESaTDOR** - European Seas and Territorial Development, Opportunities and Risks
- 19 **Services of general interest: SeGI**
- 20 **Specific types of territories: GEOSPECS** - Geographic Specificities and Development Potentials in Europe
- 21 **Territorial Cooperation: TERCO** - European Territorial Cooperation as a Factor of Growth, Jobs and Quality of Life
- 22 **Territorial impact assessment: TIPTAP** - Territorial Impact Package for Transport and Agricultural Policies
- 23 **Town: TOWN** - Small and Medium-Sized Towns
- 24 **Transport: TRACC** - TRansport ACCessibility at regional/local scale and patterns in Europe

- **Kryptis 1 –Taikomieji tyrimai (kai kurie pavyzdžiai)**
  - o Miestų ateities orientyrai - Cities: FOCI -Future Orientation for Cities
  - o **Klimato pokyčiai ir jų įtaka Europos regionams ir lokalinėms ekonomikoms. - Climate Change: ESPON Climate - Climate Change and Territorial Effects on Regions and Local Economies in Europe -**
  - o **Energetinio skurdo rizikos regionai - Energy: ReRisk - Regions at Risk of Energy Poverty**
  - o **Teritorinė globalizacijos įtaka Europai ir regionams - Globalisation: TIGER - Territorial Impact of Globalization for Europe and its Regions**
  - o **Regionų “žaliosios ekonomikos” potencialas - Green Economy: GREECO - Regional Potential for a Greener Economy**
  - o Antraeiliai teritorinės plėtros poliai - Growth Poles: SGPTD - Secondary growth poles in territorial development
  - o **Žinios, inovacijos, teritorija - Innovation: KIT - Knowledge, Innovation, Territory**
  - o **Skurdo ir socialinės atskirties Europoje teritorinės dimensijos - Poverty and exclusion: TIPSE - Territorial Dimension of Poverty and Social Exclusion in Europe –**
  - o **Europos kaimiškųjų teritorijų plėtros galimybės - Rural areas: EDORA - European Development Opportunities in Rural Areas.**
  - o **Europos (vystymosi – E.S.) teritoriniai scenarijai ir vizijos - Scenarios: ET2050 - Territorial Scenarios and Visions for Europe**
  - o Europinė teritorinė kooperacija kaip augimo, darbo (vietų kūrimo – E.S.) ie gyvenimo kokybės veiksnys - Territorial Cooperation: TERCO - European Territorial Cooperation as a Factor of Growth, Jobs and Quality of Life
  - o **Maži ir vidutiniai miestai - Town: TOWN - Small and Medium-Sized Towns**
  - o **Transportinis pasiekiamumas regionų ir vietos lygmenyje - Transport: TRACC - TRansport ACCessibility at regional/local scale and patterns in Europe**

• **Kryptis 2 - Tiksliniai tyrimai** (vykdomi kartu su suinteresuotomis šalimis).

1 **Agglomeration economies: CAEE** - The Case for Agglomeration Economies in Europe

2 **Convergence regions: SURE** - Success for Convergence Regions' Economies

3 **Cross-border development: ULYSSES** - Using applied research results from ESPON as a yardstick for cross-border spatial development planning

4 **European cooperation: TranSMEC** - Transnational Support Method for European Cooperation

5 **Growth poles: GROSEE** - Growth Poles in South-East Europe

6 **Indicators for Territorial Cohesion: KITCASP** - Key Indicators for Territorial Cohesion and Spatial Planning

7 **Integrated strategies: RISE** - Identifying and Exchanging Best Practices in Developing Regional Integrated Strategies in Europe

8 **Islands: EUROISLANDS** - The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy

9 **Landscape: LP3LP** - Landscape Policy for the 3 Countries Park

10 **Metropolitan regions: BEST METROPOLISES** - Best Development Conditions in European Metropolises: Paris, Berlin and Warsaw

11 **Metropolitan regions: METROBORDER** - Cross-Border Polycentric Metropolitan Regions

12 **Metropolitan regions: POLYCE** - Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe: Evidence Based Strategic Options

13 **R&D: AMCER** - Advanced Monitoring and Coordination of EU R&D Policies at Regional Level

14 **Rural migration: SEMIGRA** - Selective Migration and Unbalanced Sex Ratio in Rural Regions

15 **Rural regions: PURR** - Potential of Rural Regions

16 **Scenarios: SS-LR** - Spatial Scenarios: New Tools for Local-Regional Territories

17 **Territorial diversity: ESPON TEDI** - Territorial Diversity in Europe

18 **Territorial governance: SMART-IST**, Smart Institutions for Territorial Development

19 **Territorial impact assessment: EATIA** - ESPON and VERTU Territorial Impact Assessment

20 **Territorial performance: TPM** - Territorial Performance Monitorings

- **Kryptis 2 - Tiksliniai tyrimai** (vykdomi kartu su suinteresuotomis šalimis – pavyzdžiai).
  - **Aglomeracijos ekonomikos** - Agglomeration economies: CAEE - The Case for Agglomeration Economies in Europe
  - **Konvergencijos regionai** - Convergence regions: SURE - Success for Convergence Regions' Economies
  - **Transnacionalinė Europos kooperacija** - European cooperation: TransMEC - Transnational Support Method for European Cooperation
  - **Teritorinės sanglaudos indikatoriai** - Indicators for Territorial Cohesion: KITCASP - Key Indicators for Territorial Cohesion and Spatial Planning
  - **Integruotos strategijos** - Integrated strategies: RISE - Identifying and Exchanging Best Practices in Developing Regional Integrated Strategies in Europe
  - Europos sąlos - Islands: EUROISLANDS- The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy
  - (Tarptautiniai – E.S.) metropoliniai regionai - Metropolitan regions: METROBORDER - Cross-Border Polycentric Metropolitan Regions
  - **Žemės ūkio regionai** - Rural regions: PURR - Potential of Rural Regions
  - **Teritorinė vadyba** - Territorial governance: SMART-IST, Smart Institutions for Territorial Development
  - **Teritorinė elgsena (veiksmo monitoringas – E.S.)** - Territorial performance: TPM - Territorial Performance Monitorings

1.

**Īspūdžiai apie Europos erdvinės
plētros stebēsenos tīnklo EEPST
(*ESPON*) 2013 veiklā apskritai**

Įspūdžiai apie Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 veiklą apskritai

Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo (EEPST -*ESPON*) idėja - valdymo kultūros pavyzdys.

*ES ruošia programas, ir **stebi**, kas iš to gaunasi.*

*Ką galėtume pasakyti apie teritorinės politikos rezultatų stebėseną
Lietuvos nacionaliniame ir vietos lygmenyse?*

2.

Įspūdžiai

su kai Europos erdvinės plėtros
stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*)

2013 projektais

susipažinus detaliau

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (ESPON) 2013 projektuais
susipažinus detaliau

**2.1. Man vis dar lieka nepakankamai
aiškus ES politikos strategijos
“kraštovaizdis”.**

**ES strateginiuose dokumentuose
kalbama apie socialinę sanglaudą
– lygių gyvenimo galimybių
visoje ES teritorijoje sieki,
o man nepakankamai aišku
kodėl ir kaip ta sanglauda
yra racionali.**

**Ir daug smulkesnių su tuo susijusių
klausimų, pavyzdžiui,**

*Kas būtų, jei tos sanglaudos politikos
nevykdyti?*

*Ar reikia esančią apgyvendinimo
geografiją būtina palaikyti? Kodėl
skatinti žmones gyventi ten, kur
gyventi neapsimoka?*

*Kiek jiniai naudinga donorams, ir
kiek - pagalbą gaunantiems?*

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (ESPON) 2013 projektais
susipažinus detaliau

2.1. Man vis dar lieka nepakankamai aiškus ES politikos strategijos “kraštovaizdis”.

ES strateginiuose dokumentuose kalbama apie socialinę sanglaudą – lygių gyvenimo galimybių visoje ES teritorijoje sieki, o man nepakankamai aišku kodėl ir keik ta sanglauda yra racionali.

Ir daug smulkesnių su tuo susijusių klausimų, pavyzdžiui,

Iki kokio lygio tą sanglaudą vystyti?

Kokie čia gali būti indikatoriai?

Šį klausimą nagrinėja projektas

“Teritorinės sanglaudos

indikatoriai” - Indicators for Territorial

Cohesion: KITCASP - Key Indicators for Territorial Cohesion and Spatial Planning

Gal jis atsako į klausimą. Deja, su visais projektais dar nesusipažinau.

Koks vaidmuo tenka pagalbą

gaunantiems – elgtis lygiai taip pat,

kaip elgėsi iki šiol? – šį klausimą šiek tiek pakelia vienas skaitytų projektų

Europos sąlos - EUROISLANDS-

The Development of the Islands –

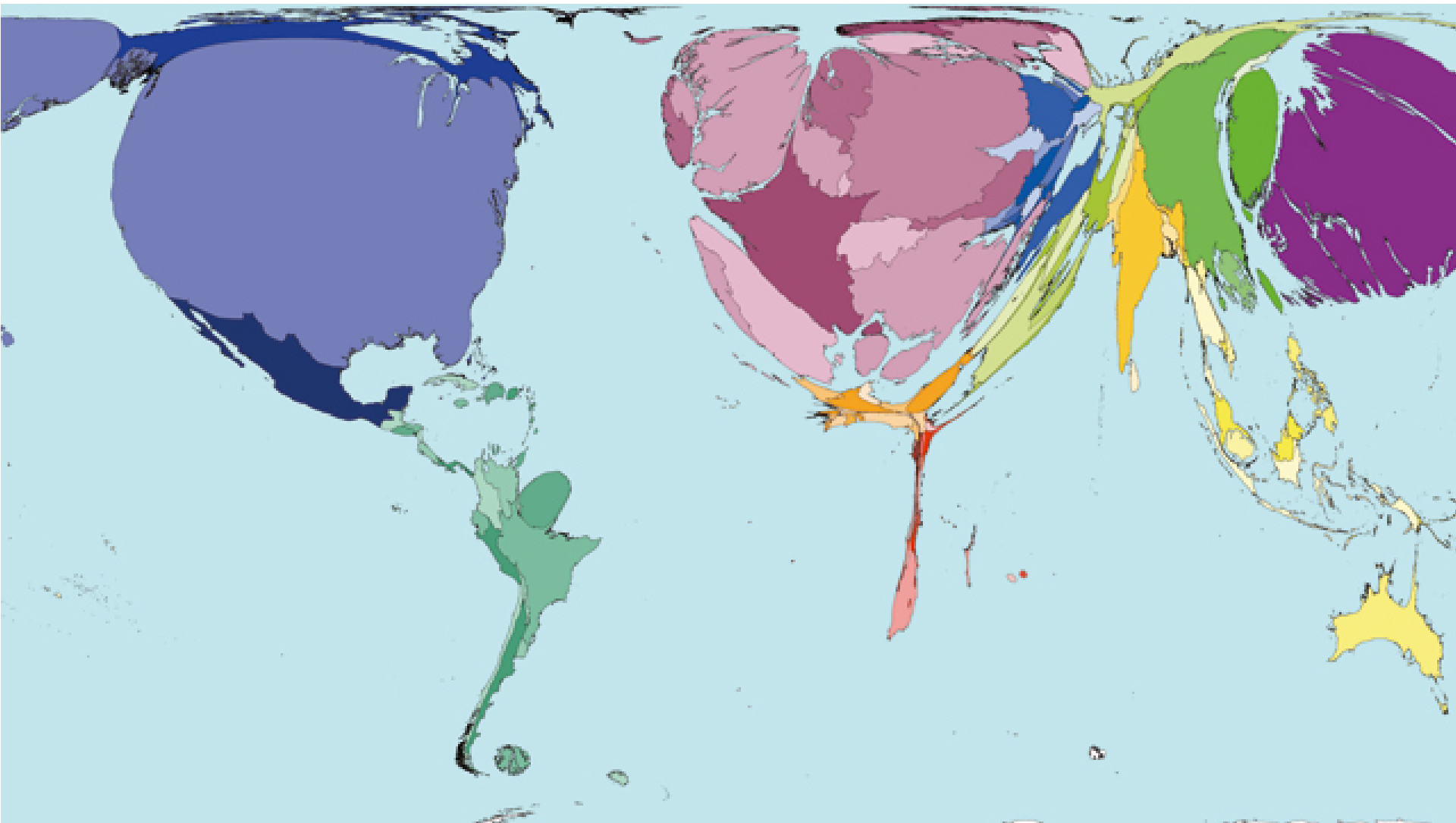
European Islands and Cohesion Policy

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

**Tęsiant kalbą apie tą vis dar
nepakankamai aiškų ES politikos
strategijos “kraštovaizdį.**

**Man labai rūpi ES vidaus politikos
filosofija padėties visame
pasaulyje (išskyrus ekologiją)
kontekste.**

**Lyg visas pasaulis gyventų, nušviestas
gražios darnaus vystymosi šviesos**

WEALTH distribution across the planet, in terms of GDP per person (2002).

http://seedmagazine.com/content/article/is_population_a_problem/

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (ESPON) 2013 projektais
susipažinus detaliau

**O juk yra šalių, kur - verslui tikras
rojus: – kas sekundė (pasaulyje – kas
4 sekundės) iš bado miršta žmogus!**

*Žmogui, laikančiam ant rankų mirštantį
vaiką, pasaulio atšilimas, Čado ežero
nykimas ar kokios tai kultūros vertybės
praradimas yra smulkmena.*

*Jo neturėtų kankinti tokios problemos, kaip
minimalus darbo užmokestis ar
progresiniai mokesčiai...*

*Kas bus Darnios raidos
keliu einančiai Europai,
jei kapitalas ir darbo
vietos iškeliaus ten?*

Ispūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

Man labai rūpi ES vidaus politikos filosofija padėties visame pasaulyje (išskyrus ekologiją) kontekste.

Todėl su ypatingu susidomėjimu ketinu susipažinti su projektu

**“Teritorinė globalizacijos įtaka Europai ir regionams” -
Globalisation: TIGER -
Territorial Impact of Globalization
for Europe and its Regions**

Īspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

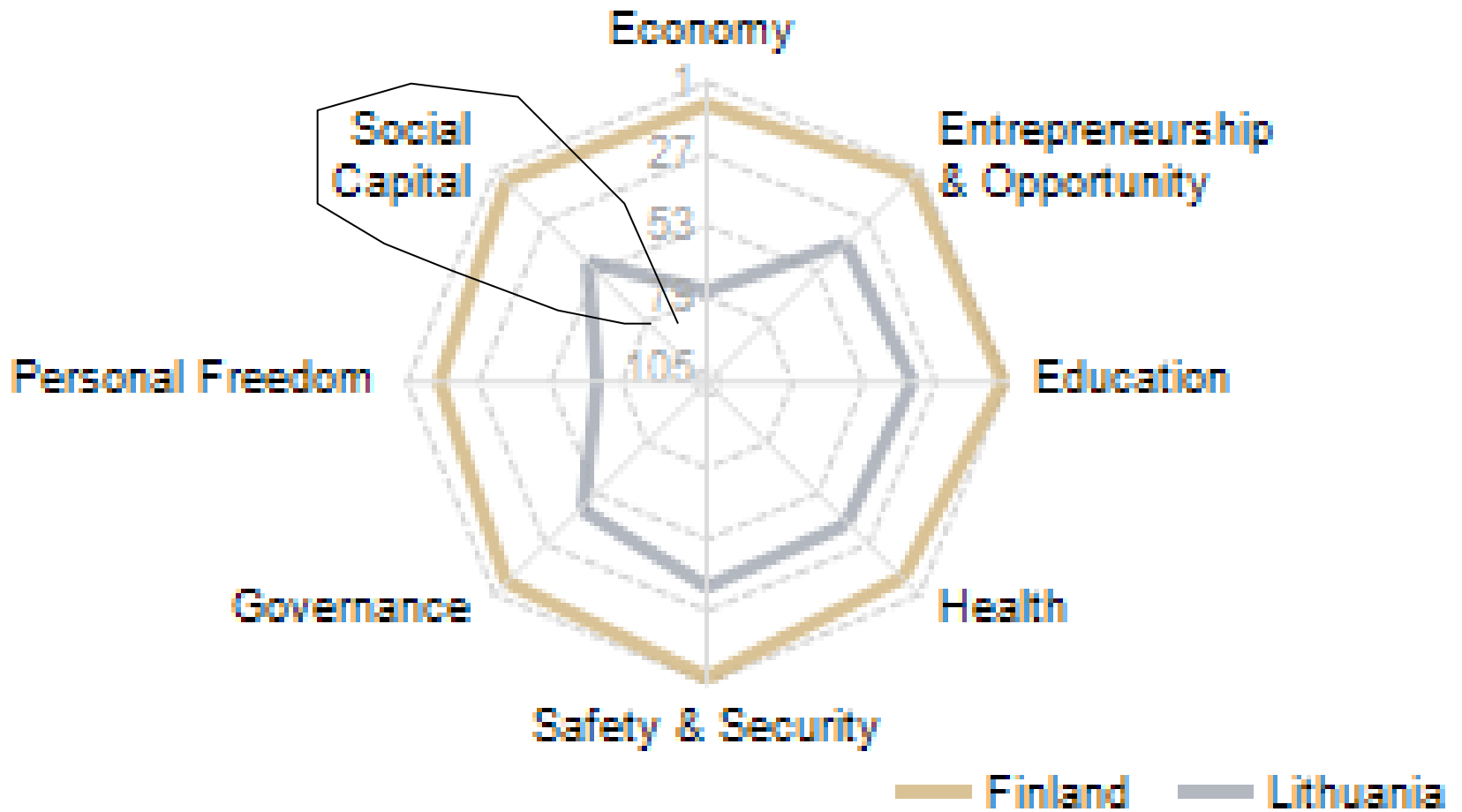
**2.2. Projektams, su kurių medžiaga
teko susipažinti, būdinga tai, kas ir
Lietuviškoms disertacijoms:
(didelės) analizės išdavoje
dažniausiai paaiškėja tai, kas buvo
aišku ir be jos.**

*Gal galėtų būti kiek kitaip,
jei projektai būtų mažiau
“švariai geografiški” – jei į
tyrėjų grupes būtų
įtraukiama daugiau kitų
specialistų: ekonomistų,
sociologų, ir pan....*

Īspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

**2.3. Projektuose, visgi
gali pamatyti kitokių
dalykų, nei tave supantys
kasdieną, pavyzdžiui,
kitokią pasaulėžiūrą,
kitokią vertybių skalę.**

Kuo kitokią?

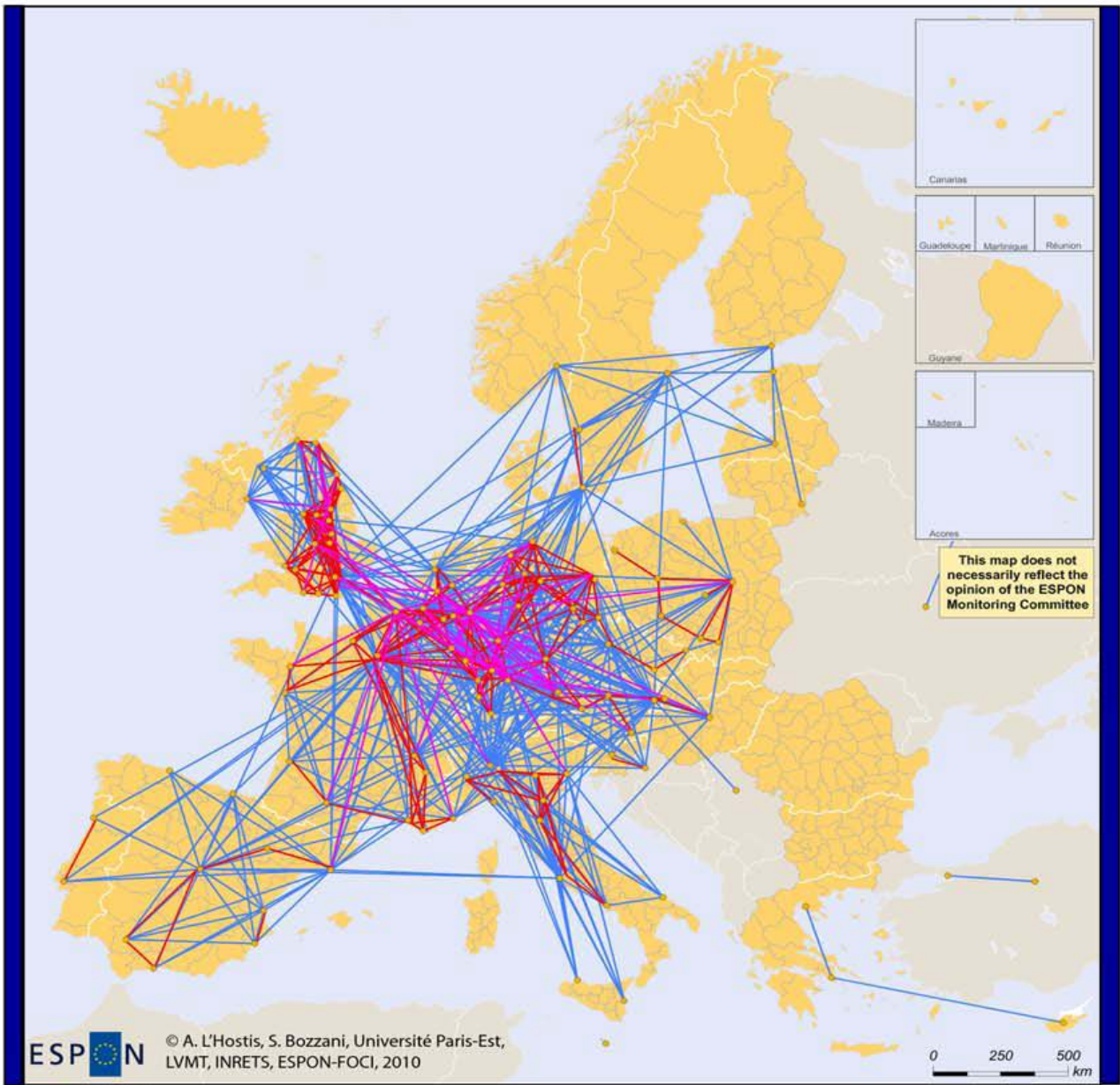

The 2010 Legatum prosperity index -

<http://www.prosperity.com/country.aspx?id=LH>

Īspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

2.3. ...gali pamatyti save iš šalies.

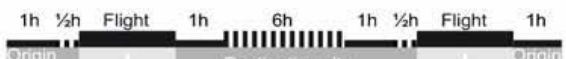
ESPON © A. L'Hostis, S. Bozzani, Université Paris-Est, LVMT, INRETS, ESPON-FOCI, 2010

EUROPEAN UNION Part-financed by the European Regional Development Fund INVESTING IN YOUR FUTURE

Regional level: Urban Audit cities
Origin of data: OAG, diebahn.de
Computation: Musliw model

© Eurogeographics Association for administrative boundaries

Structure of the return trips:

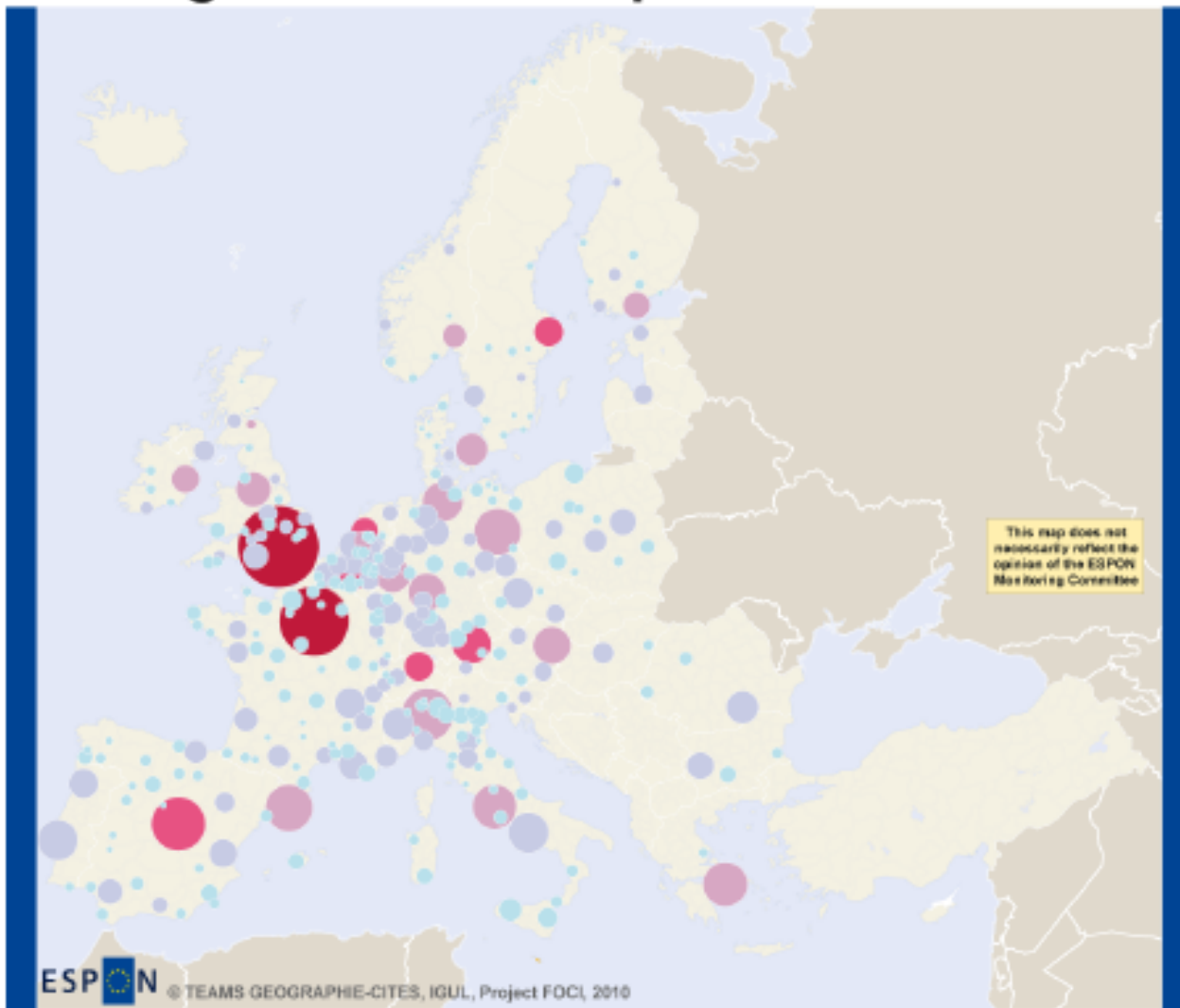

Access to and from airport
Boarding

**Galimybės iš ryto
nuvykti į kitą
miestą, padirbėti,
sutvarkyti reikalus,
ir sugrįžti iki 23 val.
2010.**

**Projektas
Miestų ateities
orientyrai - Cities:
FOCI -Future
Orientation for Cities**

Hierarchy of FUAs according to their participation in global and European networks

EUROPEAN UNION
Funded by the European Regional Development Fund
INVESTING IN YOUR FUTURE

Level: FUA.
Sources: IGUL-LAUSANNE, Rozenblat, 2010; Geographie-Cités, Paris, 2010;
Origin of data: ORBIS, BVD, 2007, CORDYS, UE, 2008
© EuroGeographics Association for administrative boundaries

Urbanizuotų teritorijų hierarchija pagal jų dalyvavimą globaliniuose ir Europos (ekonomikos – E.S.?) tinkluose.

Projektas
Miestų ateities orientyrai - Cities: FOCI -Future Orientation for Cities

Ranks based on the score on the first scale of a principal component analysis

Population of FUA

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

**2.4. ...gali pagauti vieną
kitą atskirą įdomią
minties "žuvį".**

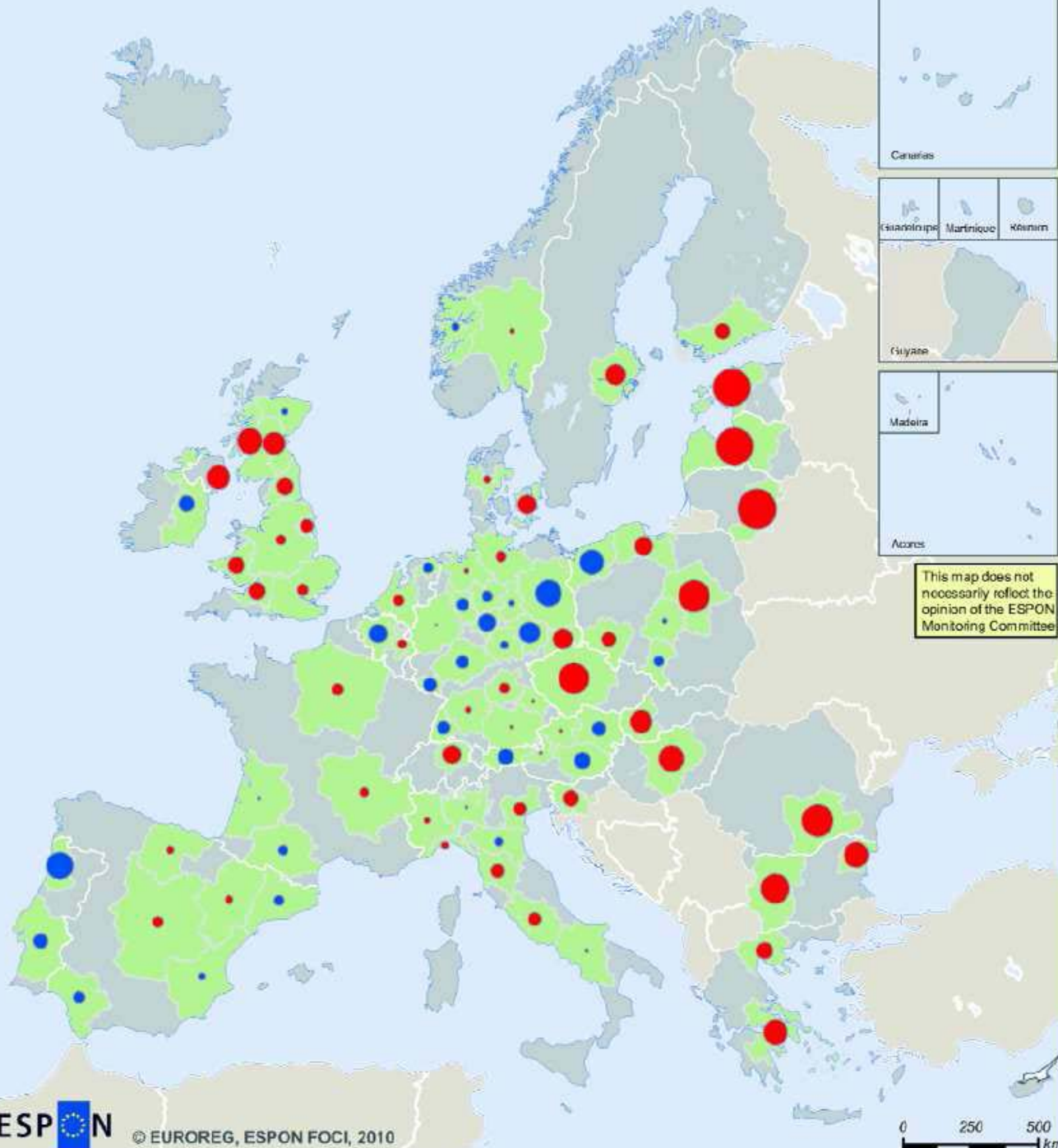
Pavyzdžiui,

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

Buvau tvirtai įsikalęs, kad miestai regione vaidina juos supančių teritorijų ekonominio augimo “motorų” vaidmenį,

Bet projekto “Miestų ateities orientyrai - Cities: FOCI” tyrėjų grupės tyrimai rodo, kad taip yra - nevisuomet.

Vystymosi skirtumų tarp miesto ir jo “hinterlando” dinamika 1995 – 2004.

Raudona spalva pažymėti miestai, kurių hinterlando atskirtis didėjo, mėlyna – atvirkščiai.

Projektas
Miestų ateities
orientyrai - Cities:
FOCI -Future
Orientation for Cities

Īspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (*ESPON*) 2013 projektais
susipažinus detaliau

**Skaičiau tokio projekto “Europos
salos” (EUROISLANDS- The Development of the
Islands – European Islands and Cohesion Policy)
medžiagą.**

**Atrodė, tema visai mums tolima,
tokia mūsų neliečianti,**

ir visgi...

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (ESPON) 2013 projektais
susipažinus detaliau

“Europos salos” (EUROISLANDS)
tyrėjų grupė taip aprašo salų
gyvenimo ypatybes:

*Salose (dažnai mažose ir palyginti
izoliuotose teritorijose) susiklosto itin
glaudūs profesiniai, politiniai ir
giminystės ryšiai. Socialinės
sanglaudos lygis ten aukštas, bet*

*dėl minėtų ryšių ypatybių minčių
įvairovė paprastai būna maža, o
naujos iniciatyvos – labai retos.*

Įspūdžiai su kai Europos erdvinės plėtros stebėsenos tinklo EEPST (ESPON) 2013 projektais
susipažinus detaliau

*Ar mūsų Lietuva šiek tiek
nepanaši į sąlą: palyginti
nuošali, dvasine prasme
gerokai savyje užsidariusi,
vyresnioji karta nelabai
mokanti užsienio kalbų,
turinti nemažai šventomis
laikomų teirsų. Daugelis
vienas kitą pažįsta...Kokią
recenziją rašyti doktoranto,
kurio vadovas recenzuos
tavo monografiją,
straipsniui?*

*Salose (dažnai mažose ir palyginti
izoliuotose teritorijose) susiklosto (ir
susimaišo) itin glaudūs
profesiniai, politiniai ir giminystės
ryšiai. Socialinės sanglaudos lygis ten
aukštas, bet*

*dėl minėtų ryšių ypatybių minčių
įvairovė paprastai būna maža, o
naujos iniciatyvos – labai retos.*

Ačiū už dėmesį